norum sorte. REMI. Ignis autē inextinguibilis dicitur pœna æternæ damnationis, siue quia quos semel suscepit numquā extinguit, sed semper cruciat: siue ad differentiam ignis purgatorij, qui ad tempus accēditur & extinguitur. AVG. de Concord. euang. Si autem quæritur, quæ verba potius Ioannes baptista dixerit: vtrum quæ Matthęus, an quæ Lucas, an quæ Marcus eum dixisse commemorat, nullo modo hic laborandum esse iudicat, qui prudenter intelligit ipsas sententias esse necessarias cognoscendę veritati quibuslibet verbis fuerint explicatæ. Et in hoc apparet non debere eos arbitrari mentiri, quanquam si pluribus reminiscentibus rem, quam audierunt, vel viderunt, non eodem modo, atque eisdem verbis eadem res fuerit indicata. Quisquis autem dicit euangelistis per Spiritumsanctum potētiam hoc potuisse concedi, vt nec in genere verborum, nec in ordine, nec in numero discreparent: non intelligit quanto amplius euangelistarum excellit auctoritas, tanto magis per eos fuisse firmandam cæterorū hominum veram loquentium securitatem. Quod autem alius dixit. {Cuius non sum dignus calciamēta portare.} alius vero. {Calciamenti corrigiam soluere,} nō verbis tantum, sed & re ipsa videtur aliud esse. Merito ergo quæri potest, quod horum Ioannes dixerit? Verum etiā videtur narrasse, qui hoc potuit narrare quod ille dixit, qui autem aliud, etsi non est mentitus certe, vel oblitus aliquid pro alio dixisse putabitur. Omnem autem falsitatem abesse ab euangelistis decet, nō solum eam, quæ mentiendo promittit, sed etiam eam, quæ obliuiscendo, ita si ad rem pertinet aliquid aliud intelligere. Ex vtroque dictorum recte existimandum est Ioannem vtrumque dixisse, siue aliud alio tempore, siue consestim. Si autem nihil intendit Ioannes cum de calciamentis domini diceret, nisi excellentiam eius, & suam humilitatem, quodlibet dictorum dixerit: eandem tñ sententiam tenuit, quisquis etiam verbis suis per calciamentorum commemorationem eandem significatio nem humilitatis expræssit. vnde ab eadem volūtate non aberrauit. Vtilis ergo modus & memoriæ commendandus non esse mendacium cum quisque voluntatē eius explicat. de quo aliquid narrat etiam dicens aliquid aliud quod ille non dixit: voluntatem tamen suam explicauit eandem quam & ille, cuius verba commemorat. Ita enim salubriter dicimus nihil aliud esse quærendum, q̄ quid velit ille, qui loquitur.

Li.2.ca.12.

f ¶ GLO. Postquam prædicatione sui præcursoris Christus mundo prænunciatus est, tandem qui diu latuerat: hominibus se manifestare voluit. vnde dicitur: {Tunc venit Iesus a Galilæa in Iordanem ad Ioannē, vt baptizaret ab eo.} REMI. Est sciendū, quòd in his verbis describuntur personæ, loca, & tēpus & officiū. tempus cum dicit: {Tunc.} RABA. Quando, scilicet tricenarius erat, in quo ostendit nullum, vel Sacerdotem, vel Prædicatorem debere instituī, nisi sit perfectæ ętatis. Ioseph tricenarius regimen Aegypti suscepit. Dauid ea ætate regnum inchoauit. Ezechiel sub eodem tempore Prophetiam promeruit. CHRY. in Homil. Quia etiam post baptismum hunc legem cessare oportebat: hac ætate ad baptismum venit, qui potest omnia peccata suscipere, vt lege seruata nullus dicat, quia ideo eam soluit, quia implere non potuit. CHRY. super Matthæ. Tunc etiam, scilicet quando Ioannes prædicauerat: Pœnitentiam agite. vt cō firmaret prædicationem ipsius, & vt testimonium acciperet a Ioanne. Sicut autem cum processerit Lucifer, lux solis non expectat occasum Luciferi: sed eo procedente, ægreditur, & suo lumine obscurat illius candorem: sic & Christus non expectauit, vt cursum suum Ioannes impleret: sed adhuc eo docente apparuit. REMI. Personę ponuntur, cum dicit: {Venit Iesus ad Ioannem.} i. Deus ad hominem, Dominus ad seruum, Rex ad militem, lux ad lucernam. Loca designātur, cum dicit: {A Galilæa in Iordanem.} Galilæa enim transmigratio interpretatur. Quicumque ergo vult baptizari, transmigret de vitijs ad virtutes, & veniendo ad baptismum se humiliet. Iordanis enim interpretat descensus. AVG. Multa autem mirabilia in hoc flumine sæpius facta esse scriptura sancta commemorat, inter cætera dicens: {Iordanis conuersus est retrorsum, ante quidem, retrorsum aquæ conuersæ fuerant: modo retrorsum peccata conuersa sunt, sicut etiam Helias in Iordane diuisionem fecit aquarum, & Christus in eodem Iordane separationem operatus est peccatorum. REMI. Officium designatur cum sequitur: {Vt baptizaretur ab eo. CHRY. super Matth. Non vt ipse remissionem peccatorum acciperet per baptismum, sed vt sanctificatas aquas relinqueret postmodum baptizandis. AVG. Saluator enim ideo baptizari voluit, non vt sibi mundiciam acquireret, sed vt nobis fluenta mundaret. Ex quo ipse in aquam demergitur, ex eo omnium peccata abluit aqua. Nec mirū q̄ aquam, hoc est substantiam corporalem ad purificandam animam dicimus peruenire, peruenit plane, & penetrat conscientię vniuersa latibula. Quamuis enim ipsa sit subtilis, & tenuis; benedictione tamen Christi facta subtilior: occultas vitæ causas ad secreta mentis subtiliore rore pertransit. Subtilior enim benedictionum cursus q̄ aquarum meatus. vnde quæ de Saluatoris baptismate benedictio fluxit, tanquam fluuius spiritalis omnium gurgitum tractus vniuersorum fontiū venas impleuit. CHRY. super Matthæ. Adhuc autem ad baptismum venit, vt qui humanam susceperat naturam, totum humanæ naturæ inueniatur impleſſe mysterium, nam quāmuis ipse non erat peccator: tamen naturam suscepit peccatricem. Propterea etsi pro se baptismate non egebat, tamen in alijs carnalis natura opus habebat. AVG. in Sermo. de Epi. Item ideo baptizari voluit, quia voluit facere, quod faciendū omnibus imperabat. vt bonus magister doctrinam suam non tam verbis insinuaret, quàm actibus exerceret. AVG. super Ioannem: Hinc ergo dignatus est a Ioanne baptizari, vt cognoscerent serui, quanta alacritate debeant currere ad baptisma Domini, quādo ipse non dedignatus est accipere baptisma serui. HIE. Item baptizari voluit, vt baptismate suo, Ioannis baptisma cōprobaret. CHRY. in Homil. Quia vero baptismus pœnitentiæ erat, & in demonstrationem delictorum inducebatur, ne aliquis æstimaret, q̄ hac ratione Christus ad Iordanem venit: ideo venienti dixit: {Ego a te debeo baptizari, & tu venis ad me?} quasi dicat. CHRY. super Matthæ. Vt tu me baptizes, est idonea ratio, vt iustus efficiar, & dignus cœlo. vt autem ego te baptizem, quæ est ratio? Omne bonum de cœlo descendit in terram, non de terra ascēdit in cœlum. HILA. Denique a Ioanne baptizari prohibetur, vt Deus: & ita in se fieri oportere vt homo docet. Vnde sequitur: {Respondens autem Iesus dixit ei: Sine modo.} HIERO. Pulchre dixit modo, vt ostenderet Christum in aqua a Ioanne, Ioannem a Christo spiritu baptizandum. Siue aliter: {Sine modo,} vt qui formam serui assumpsi, expleam & humilitatem eius, alioquin scito te in die iudicij meo esse baptismate baptizandum. vel {Sine modo,} vt dicit Dominus, habeo & aliud baptisma, quo & baptizandus sum. Tu me baptizas in aqua, vt ego te baptizem per me in sanguine tuo. CHRY. super Matth. In quo etiam ostenditur, quia postea Christus baptizauit Ioannem, quāmuis etiam in apocryphis libris hoc manifeste scriptum sit. Sed modo sine, vt iustitiam baptismatis non verbis, sed factis adimpleam: prius suscipiam, postea prædicabo. Vnde sequit: {Sic enim decet nos omnē implere iustitiā.} vbi non hoc significat, vt si fuerit baptizat⁹ adimpleat omnem iustitiam, sed sic, ideſt quemadmodum baptismatis iustitiam prius factis impleuit, postea prædicauit: sic & omnem aliam iustitiam, s̄m illud. Cœpit Iesus facere, & docere. Aut ita: sic oportet nos implere omnem iustitiam baptismi. i. s̄m dispensatio nem humanæ naturæ. Sicut enim impleuit iustitiam nascendi, crescendi, & similium. HILA. Erat & per eum omnis implenda iustitia, per quem solum lex poterat impleri. HIERO. Non autem addit iustitiam legis siue naturæ, vt vtrumque intelligam⁹. REMI. Vel sic: Decet, nos implere omnem iustitiam. i. ostendere exemplum omnis implendę iustitiæ in baptismo: sine quo non aperitur aditus regni cælestis. vel etiam discunt superbi exēplum humilitatis: ut non dedignentur baptizari ab humilibus mēbris: dum viderint me baptizatum a te Ioanne seruo meo. Illa autem est uera humilitas, quam comes obedientia sequitur: vnde subditur: Tunc dimisit eum. i. ad ultimum assensum præbuit, ut baptizaret eum.

f Tunc venit Iesus a Galilæa in iordanem ad Ioannem, vt baptizaretur ab eo. Ioannes autē prohibebat eum dicens: Ego a te debeo baptizari, & tu venis ad me? Respondens autem Iesus dixit ei: Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum.

g Baptizatus autem Iesus, confestim ascendit de aqua. Et ecce aperti sunt ei cœli, & vidit spiritum Dei descendentem, sicut columbam: & venientem super se.

g ¶ AVG. in ser. de Epi. Quia ut dictum est, cum saluator noster abluitur, iam tunc nostrum baptismum tota aqua mundatur, vt secuturis postmodū populis, lauacri gratia ministretur. Oportuit etiam Christi baptismo ea designari, quæ per baptismū consequuntur fideles. vnde dicitur: {Baptizatus autem Iesus, confestim ascendit de aqua.} CHRY. super Matth. Factū Christi ad misterium pertinet omnium quo postmodum fuerant baptizandi, & ideo dixit confestim. Et non dixit simpliciter ascend it, quia omnes qui digne baptizantur in Christo, confestim de aqua ascendūt, ideſt proficiunt ad uirtutes, & ad dignitatem subleuantur cælestem. Qui enim in aquam ingressi fuerant carnales & filii Adę peccatores: confestim de aqua ascendunt spiritales filii dei facti. si autem quidam ex sua culpa nihil proficiunt baptizati, quid ad baptismum? RABA. Quid ergo nobis dominus sui corporis intinctu baptismi lauacrum dedicauit nobis, quam prius acceptum baptisma cæli aditum patere & spiritumsanctum demonstrauit: vnde

vnde sequitur. {Et aperti sunt ei cœli.} HIERO. Non resera tione elementorum, sed spiritalibus oculis, sicut & Ezechiel in principio voluminis sui apertos esse commemorat. CHRY. super Matth. Si enim ipsa creatura cœlorum rupta fuisset, non dixisset. {Aperti sunt ei,} quia quod corporaliter aperitur, omnib⁹ est apertum. Sed dicet aliquis: quid enim ante oculos filij Dei clausi fuerant cœli, q̄ etiam in terra constitutus erat in cœlo?

Sed sciendum, q̄p sicut s̄m dispensationem humanā baptizatus est: sic secundum humanam dispensationem aperti sunt ei cęli. secundum autem naturam diuinam erat in cęlis. REMI. Sed nunquid tunc primo aperti sunt ei cęli: etiam s̄m humanam naturā? fides enim ecclesiæ & credit, & tenet q̄p non minus aperti sunt ei cęli ante, quàm post. Ideo ergo dicitur: quòd aperti sunt ei cęli: quia omnibus renatis aperitur ianua regni cęlestis. CHRY. super Matthæū. Forte enim erant inuisibilia quædam obstacula prius, quibus obsistentibus animę defunctorum non poterant introire cęlos. Nullam enim animam ante Christum arbitror ascē disse in cęlum ex quo peccauit Adam: & clausi sunt cęli. Sed ecce baptizato Christo aperti sunt tantum. Postquàm vero tyrannū vincit per crucem, quia nō erant necessarię portę cęlo nunquàm claudendo, non dicunt angeli: Aperite portas: iam enim erant apertæ: sed Tollite portas. Vel in baptizatis aperiuntur cæli, & vident ea quæ sunt in cælo: non carnalibus oculis uidendo: sed spiritalibus fidei credendo, Aut ita: Cæli sunt scripturæ diuinæ quas omnes legunt, non tamen omnes intelligunt, nisi qui fuerint sic baptizati: vt accipiant spiritumsanctum. Vnde & apostolis primitus erant clausæ scripturæ prophetarum: sed accepto spiritusancto, referatę sunt eis omnes scripturæ. Tamen quocumque modo intelligatur, cœli aperti sunt ei, ideſt omnib⁹ propter eū: sicut si imperator alicui pro alio petenti dicat: Hoc beneficiū non illi do: sed tibi ideſt propter te illi. GLO. Vel tantus splendor circunfulsit Christum in baptismo: vt empyreum videretur cęlum reseratum esse. CHRY. in ho. Si autem tu non vides non incredulus fis. Etenim in principiis spiritalium rerum semper sensibiles apparent visiones, propter illos qui nullam intelligētiam incorporalis naturæ suscipere possunt, vt si postea nō fiat, ex his quæ semel facta sunt recipiant fidem. REMI. Sicut autē omnibus per baptismum renatis aperitur ianua regni cælestis, ita omnes in baptismate accipiunt dona spiritusancti. Ideo subdit: {Et vi. spi. Dei descen. sicut colum. & ve. super se. AVG. in ser. de Epi. Christus enim postquàm natus est hominibus renascitur sacramentis: vt quemadmodum tunc eum miramur incorruptā matre progenitum, ita & nunc suscipiamus illum pura vnda submersum. filium enim genuit mater & casta est, Christum lauit vnda: & sancta est. Denique spiritusanctus qui tunc illi in vtero affuit: modo eum in gurgite circunfulsit. qui tunc Mariā castificauit: nunc fluenta sanctificat. Vnde dicit: {Et vidit spiritū dei descendentem. CHRY. super Matt. Ideo autem spiritussanctus specie columbæ suscipit: quoniam præ omnibus animalibus hæc cultrix est charitatis: omnes autem iustitiæ species, quas habent serui dei in veritate: possunt habere serui diaboli in similatione. Solam autem charitatem sancti spiritus non potest immundus spiritus imitari. Ideo ergo hanc priuatam speciem charitatis sibi seruauit spiritussanctus: quia per nullius testimonium sic cognoscitur vbi est spiritussanctus: sicut per gratiam charitatis. RABA. Significatur etiam quatuor virtutes in baptizatis per columbam. Columba enim secus fluenta habitat: vt viso accipitre, mergat se & euadat. Meliora grana eligit: alienos pullos nutrit, non lacerat rostro, felle caret, in cauernis petrę nidificat: gemitum pro cantu habet: ita & sancti secus diuinæ scripturæ fluenta residentes vt incursum diaboli euadant: sanas sententias quibus pascantur eligunt, non hæreticas. homines qui diabolo fuerunt pulli ideſt imitatores, doctrina nutriunt & exemplo, bonas sententias lacerando non peruertunt hęreticorum more. Ira irreconciliabili carent, in plagis mortis Christi qui petra firma est, nidum ponunt, ideſt suum refugium & spem, sicut etiam alij delectantur in cantu, ita ipsi in gemitu pro peccatis. CHRY. in ho. Veteris etiam recordatur historiæ. in diluuio apparuit hoc animal, ramum ferens oliuæ, & communem orbis tranquillitatem annuncians, quæ omnia typus erant futurorum. Etenim nūc columba apparet, liberatorem nobis demonstrans, & pro ramo oliuæ adoptionē gñi humano affert. AVG. Li. 2. de Tri. Est aūt in promptu intelligere cur spiritussanctus missus dicatur, cum in ipsum dominum corporali specie velut columba descendit, facta est enim quædam creaturæ species ex tempore in qua visibiliter ostenderetur spiritussanctus. Hęc autem operatio visibiliter expressa, & oculis oblata mortalibus, missio spiritussancti dicta est, non vt appareret inuisibilis eius substantia, sed vt corda hominū exteriobius visis commota, ad occultam æternitatem conuerterentur. Non autem sic assumpta est creatura in qua spiritussanctus apparuit in vnitate, scilicet personæ, sicut assumpta est humana illa forma ex virgine. Neque enim columbam beatificauit spiritus, aut sibi in personæ suæ unitatem in æternum coniunxit. Proinde, quamquā illa columba spiritus dicta sit, vt ostendere tur per columbā spiritum demōstratum, non tamen ita possumus dicere spiritumsanctum & Deum & columbam, sicut dicimus filium & Deum & hominem, nec sicut dicimus filium agnū Dei, non solum Ioanne Baptista dicente, sed etiam Ioanne Euangelista uidēte agnum occisum in Apocalypsi, illi quippe uisio prophetica non est exhibita oculis corporeis per formas corporeas, sed in spiritu per spiritales imagines corporum. De illa vero columba nullus vnquàm dubitauit, quin oculis visa sit, nec sicut dicimus filium petram. (scriptum est enim, Petra erat Christus.) ita possumus dicere spiritū columbā. Illa enim petra iam erat in creatura, & per actionis modum nuncupata est nomine Christi quem significabat, non autem sic illa columba, quæ ad hæc tantūmodo significanda repente extitit. Magis autem simile hoc mihi videtur flammę illi quæ in rubo apparuit Moysi, & illi quam populus in eremo sequebatur, & fulguribus ac tonitruis quæ siebāt dum lex daretur in monte. Ad hoc enim rerum illarum corporalis extitit species, vt aliquid significaret atque præteriret. propter has ergo corporales formas missus dicitur spiritussanctus, illæ uero species corporales ad demonstrandum quòd opus fuit, ad tempus apparuerunt, & esse postea desiterunt. HIERO. Sedit autem columba super caput Iesu, nequis putaret vocem patris ad Ioannem factam, non ad dominum. vnde sequitur. {Et venientem super se.}

h Et ecce vox de cœlis dicens, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.

h ¶ AVG. in Ser. de Epiph. Non enim vt ante per Moysen, aut prophetas nec p typos, aut figuras. venturum in carne pater filium docuit, sed palam venisse monstrauit dicens. {Hic est filius meus.} HILA. Vel vt ex his quæ consumabantur in Christo cognoscceremus post aquæ lauacrum, & de cęlestibus portis sanctū in nos spiritum immolare, & cęlestis nos gloriæ vnctione perfundi, & paternæ vocis adoptione filios Dei fieri. HIERO. Mysterium autem Trinitatis in baptismate demonstratur: dominus baptizatur, spiritus descendit in habitu columbæ, patris vox filio testimonium perhibentis auditur. AVG. in Ser. de Epiph. Nec inirum si in dominico lauacro mysterium non defuit Trinitatis, cum nostrum lauacrum Trinitatis compleat sacramentū. voluit enim Dominus primo circa se exhibere, quod erat postea humano generi præcepturus. AVG. de Fide ad Petrum. Quāmuis autem Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sint vna natura, firmissime tamē tene tres esse personas, Patremque solum esse, qui dixit. {Hic est filius meus dilectus.} Et filium solum esse, super quem illa vox Patris insonuit, & Spiritumsanctum solum esse, qui in specie Columbæ super Christum baptizatum descendit. AVG. 4. de Trini. Hæc autem opera sunt totius Trinitatis. In sua quippe substantia Pater, & Filius, & Spiritus sanctus vnum sunt, sine ullis interuallis temporum, vel locorum. In meis autem uocibus separati sunt Pater, Filius, & Spiritus sanctus, nec simul dici poterunt, & in literis uisibilibus sua separatim locorum spacia tenuerunt, quia similitudine vtrumque cognoscitur inseparabilem in seipsa Trinitatem per uisibilis creaturæ speciem separabiliter demonstrari. q̄p autem solius Patris uox fit, ostenditur ex hoc quod dicit: {Hic est filius meus.} HILA. in libro de Trini. Non solū nomine contestatus est eum esse filium, sed proprietate. Multi. nos filij Dei sumus, sed non talis est hic filius. hic enim & ꝓprius & uerus est filius origine non adoptione, ueritate non nuncupatione, natiuitate non creatione. AVG. super Ioannem. Pater autem diligit Filium, sed quomodo Pater Filium, non quomodo Dominus seruum, sed quomodo unicum, non quomodo adoptatum. Et ideo subditur. {In quo mihi complacui.} REMI. Vel ad humanitatem Christi referatur si legatur. {in quo mihi complacui.} talis est sensus, in quo mihi complacui, quia istum solū repperi sine peccato. Si uero legatur. {In quo mihi complacuit,} subauditur placitum meum constituere, ut per eum agerem, quæ agenda sunt, ideſt genus humanum redimere. AVG. de Con. euan. Hæc autem uerba, & alij duo, Marcus & Lucas similiter narrant, sed de uerbis uocis, quæ de cęlo facta est, variant locutionem salua tamen sententia. Quod enim Matthæus ait dictum. {hic est filius meus dilectus.} & alij duo dicunt. {Tu es filius meꝰ dilectus.} ad eandem sententiam explicandam ualet. uox enim cęlestis unū horum dixit. sed euangelista ostendere uoluit ad id ualere quod dictum est. {Hic est filius meus.} ut illis potius, qui audiebant indicaretur, q̄p ipse esset filius Dei, atque ita dictum referre uoluit. {Tu es filius meus.} ac si illi diceretur. {Hic est filius meus.} Non enim Christo

Sermo. de Tem. 36.

Hom. 12.

Tract. 5

Hom. 12.

Cap. 5. & 6.

Cap. 2.

Tract. 14.

Lib. 2. c. 14.

Cap. 21.

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEON
Biblioteca Universitaria

Christo indicabatur quod sciebat: sed audiebant qui aderant, propter quos vox facta est. Iam vero quod alius dicit: {In quo mihi complacui.} alius: {In te complacuit mihi.} Si quæris quid horū illa voce sonuerit, quodlibet accipe: dum intelligas eos, qui non eandem locutionem retulerunt: eadem retulisse sententiam, quòd enim Deus in filio sibi complacuit: admonetur aliquis ex eo, quod dictum est. In te complacui. quòd autem in filio pater placuerit hominibus: admonetur ex eo quod dictum est: {in te complacuit mihi.} seu intelligatur hoc dictum esse ab omnibus Euangelistis tanquam dicerētur. In te complacitum meum constitui: hoc est, implere quod mihi placet.

CAP. IIII.

Hom.13.

HRY. super Matthæ. Postquam baptizatus est Dominus a Ioanne in aqua: ducitur a spiritu in desertū, vt batizaretur igne tentationis. vnde dicitur. {Tunc Iesus ductus est in desertum a spiritu.} {Tunc} scilicēt quando Pater clamauit de cœlo: {Hic est filius meus dilectus.} CHRY. in Homiliario. Quisquis ergo post baptismum maiores sustinet tentationes non turberis: etenim propter hoc accepisti arma, vt non vaces, sed vt prælieris. Ideo autem tentationem a te Deus non prohibet. primum quidem, vt discas, quoniam multo factus es fortior. Deinde, vt magnitudine donorum non extollaris. tertio vt diabolus experientia cognoscat, q̄ perfecte ab eo absceſſisti. quarto, vt per hoc fortior reddaris. quinto, vt crediti tibi thesauri signum accipias. neque enim diabolus superueniret tibi ad tentandum, nisi te in maiori honore effectum videret. HILA.

Hom.16.in Euangelio.

In sanctificatis enim maxime diaboli tentamenta grassantur, quia victoria ei est magis optata de sanctis. GREG. in Homiliario. Dubitari autem a quibusdam solet, a quo spiritu sit ductus Iesus in desertum, propterhoc quod subditur: Assumpsit eum diabolus in sanctā ciuitatē. Sed vere & absque vlla quæstione conuenienter accipitur, vt a Spiritu sancto ductus esse credatur, vt illuc eum su⁹ spiritus duceret, quò hunc ad tentandum spiritus malignus inue-

Cap.13.

nit. AVG. in 4. de Trini. Cur seipsum quoque tentandum præbuit? vt ad superandas tentationes mediator esset: non solum per adiutorium, verum etiam per exemplum. CHRY. super Matth. Est autem ductus a Spiritu sancto: non quasi minor maioris præcepto. non enim solū ductus dī, qui alicuius potestate ducitur: sed etiā ille, qui alicuius rationabili exhortatione placatur, sicut scriptum est de Andrea, q̄ inuenit Simonem fratrem suum, & adduxit eum ad Iesum. HIERO. super Matthæ. Ducitur autem inuitus, aut captus, sed voluntate pugnandi: CHRY. Ad homines enim diabolus vadit, vt tentet eos, quoniam autem aduersus Christum diabolus ire non poterat: ideo contra diabolum Chri-

Ibidem.

stus processit. vnde dicitur: {Vt tentaretur a diabolo. GREGO. in Homiliario: Sed sciendum nobis est, quia tribus modis tentatio agitur: suggestione, delectatione, & consensu. & nos cum tentamur, plerumque in delectatione, aut in consensu labimur, quia de carnis peccato propagati in nobisipsis etiam gerimus, vnde certamina toleramus. Deus vero, qui in vtero virginis incarnatus in mundo sine peccato venerat, nihil contradictionis in semetipso tolerabat. Tentari ergo per suggestionem potuit, sed eius mentē peccati delectatio non momordit, atque ideo omnis diabolica illa tentatio foris, non intus fuit. CHRY. in Homiliario: Tunc autem maxime instat diabolus ad tentandum, cū viderit solitarios. vnde etiam in principio mulierem tentauit sine viro eam inueniens, vnde & sic per hoc etiam diabolo datur occasio tentandi, q̄ ducitur in desertum. GLO. Hoc desertum est inter Hierusalem, & Hierico vbi morabantur Latrones, qui locus vocatur Da-

דמים

min, idest sanguinis, propter effusionem sanguinis quam ibi latrones faciebant. vnde & homo cum descendisset a Hierusalē in Hierico, incidisse dicitur in Latrones gerens figuram Adæ, qui a dæmonibus victus est. Conueniens ergo fuit, vt ibi Christus diabolum superaret, vbi diabolus hominem sub figura superasse dictum est. CHRY. super Matthæ. Non solum autem Christus duct⁹ est in desertum a spiritu: sed & omnes filij Dei habentes Spiritum sanctum. non enim sunt contenti sedere ociosi: sed Spiritus sanctus vrget eos aliquid magnum apprehendere opus q̄d est ire in desertum quantum ad diabolum, quia non est ibi iniustitia, qua diabolus delectatur. Omne etiam bonum est extra carnem & mundum, qa non est sm voluntatem carnis, & mundi. Ad tale ergo desertum omnes filij Dei exeunt vt tententur, vtputa si non proposuisti ducere vxorem, duxit te spiritus sanctus in desertum, idest extra fines carnis & mundi, vt teneris a concupiscentia carnis. Quomodo enim tentatur libidine qui tota die est cum vxore? Scire autem debemus, quòd filij Dei non tentantur a diabolo nisi in desertum exierint: filij autem diaboli in carne & mundo constituti confringuntur, & parent sicut bonus homo, si vxorē habuerit nō fornicatur, sed sufficit ei vxor sua. Malus autem, etiam habens vxorem fornicatur, & non est vxore contentus, & sic in omnibus inuenies. Filij ergo diaboli non exeunt ad diabolum, vt tententur. Quid enim opus habet ad certamen exire, qui non desiderat vincere? Qui autē gloriosiores sunt filij Dei extra fines carnis exeunt contra

taret a diabolo. Et cū ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus: postea esurijt.

b Et accedens tentator: dixit ei;

illum, quia victoriæ gloriā cōcupiscunt. Propterea & in hoc Christus exijt ad diabolum, {vt tentaretur ab eo.} CHRY. in Homil. Vt autem discas quàm magnum bonum est ieiunium, & qualiter scutum est aduersus diabolum, q̄ quoniam post baptismum non lasciuię, sed ieiunio intendere oportet: ipse ieiunauit non eo indigens, sed nos instruens. CHRY. super Matth. Et vt quadragesimi nostri ieiunij poneret mensuram quadraginta diebus, & quadraginta noctibus ieiunauit. Vnde sequitur. {Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.} CHRY. in Homiliario: Non autem vltra processit ieiunando q̄ Moyses, & Helias, ne incredibilis videretur carnis assumptio. GREGO. Ibidem. in Homiliario: Ipse autem actor omnium in quadraginta diebus nullum omnino cibum sumpsit. Nos quoque quātum possumus, quadragesimæ tempore carnem nostram per abstinentiam affligamus. Quadragenarius autem numerus custoditur, quia virtus decalogi per libros quatuor sancti euangelij impletur: denarius etenim quater ductus, in quadragenarium surgit. Vel quia in hoc mortali corpore ex quatuor elementis subsistimus, per cuius voluntatem præceptis dominicis contrahimus, quæ per decalogum sunt accepta. Qui ergo per carnis desideria decalogi mandata cōtempsimus, dignum est, vt eandem carnem quaterdecies affligam⁹. Vel sicut in lege offerre debemus decimas rerum: ita ei offerre contendimus decimas dierum. A prima enim dominica quadragesimæ, usque ad paschalis solemnitatis gaudia sex hebdomadæ veniunt, quarum dies quadraginta & duo sunt, ex quibus dum sex dies dominici ab abstinentia subtrahūntur, remanent triginta sex. Dum vero per tercentum sexaginta quinque dies annus ducitur: nos autem per triginta sex dies affligimur, quasi anni nostri decimas Deo damus. AVG. in lib. lxxxiij. Quæstionum. Vel aliter: Omnis sapientiæ disciplina est creatorem, creaturamq; cognoscere. Creator est Trinitas, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: creatura vero partim est inuisibilis, sicut anima, cui ternarius numerus tribuit. Diligere enim Deum tripliciter iubemur, ex toto corde, ex tota anima, & ex tota mēte. Partim visibilis, sicut corpus, cui quā ternarius debetur, propter calidum & frigidum, humidum & siccum. Denarius ergo numerus, qui totam insinuat disciplinam, quater ductus, idest numero, qui corpori debetur multiplicatus, quia per corpus administratio geritur quadragesimum numerum conficit, cuius partes equales ad quinquaginta perueniūt. vnum enim & duo, & quatuor & quinque, & octo & decem, & viginti, quæ sunt partes quadragenarij simul iuncta, efficiunt quinquaginta. Et ideo tempus quo ingemiscimus, & dolemus, quadragenario nu mero celebratur. Status autem beatitudinis. in quo erit gaudium, quinquagesimæ celebratione præfiguratur, idest a Pascha vsq; ad Pentecostem. AVG. in Sermo. de quadragesima: Non autem quia Christus post acceptum baptismum continuo ieiunauit, regulam obseruationis dedisse credendum est, vt post Christi baptismum continuo ieiunare necesse sit. Sed quando acriori certamine cum tentatore confligitur, ieiunandum est, vt corpus impleat de castigatione militiam, & animus impetret de humiliatione victoriam. CHRY. super Matthæum: Sciebat autem Dominus cogitationem diaboli, quia volebat eum tentare: audierat enim quia Christus natus est in hoc mundo angelis prædicantibus, pastoribus referentibus, magis quærentibus, & Ioanne ostendente. vnde Dominus processit contra eum, non quasi Deus, sed quasi homo, magis autem quasi Deus & homo. Nam per quadraginta dies non esurire, non erat hominis: aliquando autem esurire non erat Dei. vnde esuriuit, ne manifeste intelligatur Deus, & sic diaboli spem tentandi extingueret: suam autem victoriam impediret. vnde sequitur. {Postea esurijt.} HILA. Nam post quadraginta dies non in quadraginta diebus esurijt: igitur cum Dominus esurijt non inedię surrepsit operatio, sed naturæ suæ hominem dereliquit. Non enim erat a Deo diabolus, sed a carne vincendus, qua rerum ratione indicat post quadraginta dierum consummationem, quibus post passionem in sæculo erat commoraturus, esuritionem se humanæ salutis habiturum, quo in tempore expectatum Deo Patri munus, hominem quem assumpserat reportauit.

Hom.13.

Quæst. 81.

b ¶ CHRY. super Matthæ. Quia diabolus videns per quadraginta dies Christum ieiunantem, desperauerat: postquam esu-

rientem

rientem sensit: iterum cœpit sperare. vnde sequitur: {Et accedens tentator.} Si ergo ieiunaueris, & tenteris, ne dicas, quia perdidi fructum ieiunij mei. Nam etsi non tibi profuit ieiunium tuum, vt

Ibid.

non tenteris: tū pficiet, vt a tentationibus non vincaris. GREG. in Homil. Sed si ipsum ordinem tentationis aspicimus: pensamus quanta magnitudine nos a tentatione liberamur. Antiquus n. hostis primum homi nem ex gula tētauit: cum cibum ligni veti tum ad comedendum suasit. Ex vana gloria cum diceret: Eritis si situt Dij. Ex auaritia cum diceret. Scientes bonum & malū. Auaritia enim non solum pecuniæ est, sed etiam altitudinis, cū supra modum sublimitas ambitur. Quibus autem modis primum hominem strauit, istis modis secundo homini tentato succubuit. Per gulam tentat, cum dicit: {Dic vt lapides isti, panes fiant.} Per vanā gloriam, cum dicit: {Si filius Dei es, mitte te deorsum.} Per subli

Cap.4.

mitatis auaritiam, cum regna mundi ostēdit dicēs: {Hæc omnia tibi dabo.} AMBRO. super Lucam: Inde autem cœpit vnde iā vicerat, scilicet a gula: vnde dixit ei: {Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant.} Quid autem sibi vult talis sermonis exordius, nisi quia cognouerat Dei filium esse venturum? sed veniſſe per infirmitatem corporis non putabat: aliud explorantis, aliud tentantis est, & Deo se profitetur credere, & homini conatur illudere. HILA. Eam ergo in tentando conditionem operis proposuit, per quam in Deo ex mutatione lapidum in panes virtutem potestatis agnosceret, & in homine oblectamento cibi potentiam esurientis illuderet. HIERO. Sed duobus contrarijs teneris o diabole: si ad imperium eius possunt lapides panes fieri: ergo frustra tentas eum, qui tantæ potentiæ est. si autem non potest facere, frustra Dei filium suspicaris. CHRY. super Matthæ. Sicut autem diabolus omnes homines excecabat: sic modo inuisibiliter a Christo est excecatus. Post quadraginta enim dies esurientem sensit, & per quadraginta non esurientem non intellexit, cum suspicatus est eum non esse filium Dei, non cogitauit quoniam fortis athleta ad ea quæ infirma sunt, descendere potest: infirmus autem ad ea quæ fortia sunt, ascendere non potest. Magis ergo ex eo q̄ per tot dies non esurijt intelligere debuit quia Deus est, q̄ ex eo q̄ post toc dies esurijt, quia homo est. Sed dicit: Moyses & Helyas quadraginta dies ieiunauerunt, & homines erant: sed illi ieiunantes, esuriebant, & sustinebant. iste quadraginta diebus, non esurijt: sed postea. Esurire enim & non manducare, patientiæ est humanæ: nō esurire autem, diuinæ naturæ. HIERONYM. Propositum autem Christi erat humilitate vincere, vnde aduersarium vicit testimonijs legis, non potestate virtutis, vt hocipso, & hominē plus honoraret, & aduersarium plus puniret, cum hostis generis humani non quasi a Deo, sed quasi ab homine vinceretur. vnde sequitur. {Cui respondens, dixit ei: Scriptum est, Non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo, q̄d procedit de ore Dei. GREG. in Homil. Sic ergo tentatus a Diabolo Dominus: sacri eloquij p̄cepta respondit, & qui tentatorem suum mergere in abyssum poterat, virtutem suæ potentiæ non ostendit, quatenus nobis præberet exemplum, vt quoties a prauis hominibus aliquid patimur, ad doctrinam excitemur potius quàm ad vindictam. CHRY. super Matthæ. Non autem dixit: non in solo pane viuo, ne videat de se dictum esse: sed inediæ: non in solo pane viuit homo, vt posset diabolus dicere: {Si filius Dei es,} abscondit se, vt non ostenda tur, quod potest si homo est, astute excusat se, ne ostendatur non posse. RABA. Testimonium autem hoc de Deuteronomio sumptum est. Ergo siquis non vescitur verbo Dei iste non viuit, quia sicut corpus humanum non viuit sine terreno cibo, ita & anima viuere non potest sine Dei verbo. Procedere autem verbum de ore Dei dicitur, cum voluntatem suam per scripturarum testimonia reuelat.

c ¶ CHRY. super Matth. Cum ex præmisso Christi responso nihil certum discere diabolus potuisset: vtrum Christus Deus esset an homo: assumpsit eum ad aliam tentationem dicens apud se. Iste qui fame non vincitur, etsi filius Dei non est: tamen sanctus est: valent enim homines sancti fame non vinci, sed postquam omnem necessitatem carnis vicerunt, per vanam gloriam cadūt: ideo cœpit eum tentare in gloria vana, propter quod sequitur: {Tunc assumpsit eum diabolus in sanctā ciuitatē.} HIERO. Assumptio ista non ex imbecillitate Domini venit, sed de inimici superbia, qui voluntatem Saluatoris necessitatem putat. RABA. Sancta autē ciuitas Hierusalem dicebatur, in qua Templum Dei erat, & Sancta sanctorum, & cultus vnius Dei sm legem Moysi. REMI. In quo ostenditur, quia diabolus fidelibus Christi etiam in sanctis locis insidiatur. GREG. in Homil. Sed ecce dū dicitur: Deus hō in sanctam ciuitatem a diabolo assumptus, humanæ aures audire expauescunt, iniquorum tamen omnium diabol⁹ caput est. Quid est autem mirum si se ab illo permisit in montem duci, qui se permisit a membris illius crucifigi? GLO. Diabolus enim semper ad alta ducit eleuando p iactantiam, vt præcipitare possit. Et ideo sequitur: {Et statuit supra pinnaculū Templi.} REMI. Pinnaculum sedes erat Doctorum: Templum. n. non habebat culmen erectum, sicut nostræ domus habent, sed & planum erat desuper

Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit: Scriptum est: Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.

c Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem, & statuit eum super pinnaculum templi,

& dixit ei: Si filius Dei es: mitte te deorsum. Scriptum est enim, quia angelis suis mādauit de te, & in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuū. Ait illi Iesus rursum: Scriptū est: Non tentabis Dominum Deum tuum.

B more Palestinorum, & in ipso templo tria tabulata erant. Et scié dum, quia in pauimento pinnaculum erāt, & in vnoquoque tabulato pinnaculum erat. Siue ergo statuerit eum in illo pinnaculo, quod erat in pauimento, siue in illis, quæ erant in primo, secundo, vel tertio tabulato: intelligendum est, q̄ in illo statuisset eum, vnde aliquod præcipitium esse potuit. GLO. Nota vero hæc omnia corporeis sensibus esse completa, quia enim prima adinuicem conferuntur, in specie hominis diabolum apparuisse verisimile est. CHRY. super Matth. Sed forte dicis, quomodo in corpore constitutum videntibus omnibus statuit supra Templum? sed forsitan diabolus sic eum assumebat, vt ab omnibus videretur, ipse autem nesciente diabolo, inuisibiliter sic agebat, vt a nemine videret. GLO. Ideo autem duxit eum supra pinnaculum, cum vellet eū de vana gloria tentare, quia in cathedra Doctorum multos deceperat inani gloria, & ideo putauit istum positum in sede magisterij inani gloria extolli posse. vnde sequitur: {Et dixit: Si filius Dei

C es, mitte te deorsum. HIERO. In omnibus enim tentationibus hoc agit diabolus, ut intelligat, si filius Dei sit. Dicit aūt: mitte te, quia vox diaboli, qua semper homines cadere deorsum desiderat persuadere potest, præcipitare non potest. CHRY. super Matthæ. Per hanc autem propositionem, quomodo poterat cognoscere si est filius Dei, an non? Volare enim per aerem non est proprie opus Dei, quia nulli utile est. Si ergo aliquis volauerit prouocatus, propter ostentationem solā hoc facit, & est potius ex diabolo, q̄ ex Deo. Si ergo homini sapienti sufficit esse quod est, & non est necessarium ei apparere quod non est, quanto magis filius Dei ostendere se necessarium non habet, de quo nemo potest tantum cognoscere quantum est apud se? AMBRO. super Lucam Cap. 4. Sed quia Sathanas transfigurat se sicut angelum lucis: & de scripturis ipsis diuinis laqueū fidelibus parat: utitur testimoniis scripturarum, non ut doceat, sed ut fallat. unde sequitur: {Scriptum est enim, quia angelis suis mandauit de te. HIERO. Hoc enim in Nonagesimo Psalmo legimus. uerum ibi nō de Christo, sed de uiro sancto prophetia est. male ergo diabolus interpretatur scripturas. CHRY. super Matth. Vere enim filius Dei angelorum manibus non portatur, sed ipse magis angelos portat. & si portat manibus angelorum non ut offendat ad lapidem pedem suū quasi infirmus, sed propter honorem quasi Dominus. O diabole, quoniam filius Dei manibus portatur legisti, & quia super aspidem & basiliscum calcat, non legisti. Sed illud quidem exemplum profert quasi superbus: hoc autem tacet quasi astutus. CHRY. in Homil. Intuere etiam, quia testimonia a Domino allata sunt conuenienter: a Diabolo aūt indecēter: nō. n. quod scripū est. {Angelis suis. suadet proijcere seipsum, & præcipitare. GLO. Est ergo sic exponendū. Ait. n. scriptura de quolibet bono homine, q̄ Angelis suis. i. administratoribus spiritibus pcepit de ipso, q̄ in manibus suis. i. in auxiliis suis tollēt eū, & custodiat, ne offendat pedē. i. affectum mentis, ad lapidem. i. ad ueterem legem scriptam in lapideis tabulis. vel per lapidem potest intelligi omnis peccati occasio, & ruinę. RABA. Notandum est autem, quòd Saluator noster licet permisisset se a diabolo supra pinnaculum templi poni: tamen renuit ad imperium eius descendere, nobis exemplum donans, ut quisquis imperauerit uiam ueritatis artam nos ascendere obtemperemus. Si autem uult nos de altitudine ueritatis, & uirtutum ad ima erroris & uitiorum præcipitare, non illum audiamus. HIERO. Falsas autem de scripturis diaboli sagittas ueris scripturarum frangit clypeis. unde sequitur. Ait illi rursum Iesus: scriptum est: {Non tentabis dominum Deum tuum. HILA. Diaboli enim conatus contundens, & Deum se protestatur & dominum. CHRY. Non autem dixit: {Non tentabis me dominum Deum tuum, sed ita: {Non tentabis dominum Deum tuum, quod poterat dicere omnis homo Dei tentatus a diabolo, quoniā & qui hominē Dei tentat. Deū tentat. RABA. Vel aliter. Suggerebatur ei quasi homini, ut aliquo signo exploraret quantum Deum posset. AVG. Contra Faustum: Pertinet